

САҢА ОЛОХ

Чурапчы
улуунун хаһыата

ХАҢЫАТ
1931 СЫЛ АЛТЫННЫ
15 КҮНҮТТЭН ТАХСАР

2002 с.ыл
Бэс ыйын
1 күнэ
СУБУОТА
№ 64 (8813)

Официальная газета

УЛУУС ДЬАҤАЛТАТЫН СУБЭТИГЭР

Ыам ыйын 30 күнүгэр улуус дьаһалтатын дьиктин акавай саватыгар улуус дьаһалтатын Субэтин уочараттаах муньаба буолла. Муньабы, улуус баһылыга И.Н. Аммосов Дьокускайга командировкага сылдьарынан, бастагы солбуйааччыта П.Н. Мишин салайан ытта. Бэбисэксэ барыта 11 болпуроос көрүлүбүтүн, 2002 - 2003 сс. оттук сезонугар бэлэмнэни тулунан болпуроос тустаах быһаарылары ылбаа, аныгыскы дьаһалта Субэтигар көһөрүлүннэ.

Бастагынан, оскуола үөрэнэччилэрин сайынгы сынньаланынан, дьарыктаах буолуларын тэрийим тулунан болпурооһу улуустаагы үөрэх управлениетын иитэр үлэбэ отделын специалиһа Г.Д. Федотов туруорда. Быйыл улуус үрдүнэн 26 сиргэ киинизан соро сынньалы, үтэ, үөрэх лааһырдар, эстетическай хайыскалаах кииннэр үлэлиэхтэрэ. Манна барыта 3670 (70 %) үөрэнэччи, 215 педагог, 151 тех-үлэһит хабыллара былаанналар. Үлэ лааһырдарын быйылгы производственной былааннара 1 мөл. 865 тыһ. солк. тэһиһэр, ааспыт сылга оҕолор 1 мөл. 636 тыһ. солк. суумалаах үлэни оҕорон таһаарыттар. Бу болпурооска сүрүк лааһырдары аһыан-үөлүнэн хааччыйы буолар. Маныаха Маарыкчааннаагы потребобщество уонна "Чурапчы" ТХПК эбэһинэстэрин үлэтийдик толороллоро бэлэстэннэ. 2001-2002 сс. үөрэх дьылын бастагы агарыгар итин аһылык компенсациятыгар көрүлүбүт үлэни ситэ туһанылыбатах ордугун лааһырдары аһылыгынан хааччыйыга ыттарга быһаарыллына. Итиннэ таһынан, улуустаагы санэпиднадзор киинигэр, киин балыһаба, ИДО-ба, улуус дьаһалтатын дьиз кэргэн уонна соро дьаһалаларыгар отделыгар, ыччат, үөрэх управлениеларыгар, дьарыктаах буолуу киинигэр оҕолор сайынгы сынньаланынан тэрийини, быһаччы эбэһинэстэрин билиһиннэрин туран, үлэлиһэллэригэр соруудахтэннэ.

Иккиннэн, улууска биир кэлим государственной экзаменнары (БКЭ) ытты тэһэһини тулунан болпурооска информацияны улуус баһылыгынан социальнай болпуроостарга солбуйааччы И.И. Яковлев оҕордо. БКЭ быйылгы хабаана иккэн - бары оскуолаларга эбэһэстэһини норма быһытынан кириэ, туттарар предметиэ ааспыт сылааһар элбэх. Бастагы экзамен бу ый 31 күнүттэн саҕаламмыта. Иван Иванович выпускниктар экзаменнары ситиһилиэхтик туттаралларыгар улахан болҕомто уурулуохтаабын бэлэстээн туран, онуоха мэхэйдэри үөскэтиэн сөптөөх түгүнэргэ тохтоото. Экзамен ытыллар күннэригэр тустаах тэри-

лэлэргэ, оскуолаларга итиннэ биорими хааччыйарга, нэһиликтэргэ электро-уот барытын, сибээс арахсыттын таһаарбаа, нэһиликтэр баһылыктара оскуолалары, үөрэх управлениетын кытта сибээһи быспакка билсэллэригэр, контуруолу олохтуулларыгар этилиннэ.

Салгы 2002 - 2006 сс. офтальмология ытыллар улуустаагы программаны биэргэтин тулунан болпуроос көрүлүннэ. Болпурооһу туруорбүт киин балыһа окулист-врача А.А. Ермолаева иһитиннэрбитинэн, хараһынан инбаликка тахсы ахаана сыл аайы үрдээн иһэр. Ол курдук, билиги улуустугулар 1999 с. улахан дьон 28-ка, соро суох эбит буоллаһына, ааспыт сыл даһинайдарынан инбалиит улахан дьон 75-кэ, оҕолор 21-гэ тийибиттэр. Бу дьон баа өтүкэн кэлэн профилактика сиринэн көрдөрбөттөрүн түмүгэр уонна саҥа оборудованиелар, аппараттар суохтарылтан тахсар. Программа сүрүн ис хоһоонунан профилактической көрүүнэн нэһиликкэ бары араҕата хабылларын ситиһэр сылтан сөптөөх, саҥа технологиянан үлэлиир оборудованиелары, аппараттары ылы буолар.

Төрдүтүнэн көрүлүбүт улууска санитарнай икки ыйы ытты тулунан болпуроос тула элбэх ыйыты, эти кириэ. Болпурооһу улуустаагы санэпиднадзор киинин кылаабынай врача С.В. Готовцева туруорда. Онуоха санитарнай ыйдары ытты былаан быһытынан толору барбатаһа, уураах сорох пуунара болҕомтого ылылыбааха хаалбыттарга итэһэс быһытынан бэлэстэннэ. Нэһиликтэр баһылыктара сээс ырааһырдымы кыһын устата муньулуубут бөтөн-сактан ыраастаны эрэ курдук санаан, үлэни сөптөөхтүк тэрийбөтөхтэр. Ол курдук, көтүрүлүбүт эргэ, хаарбах тутулар ырааһтаммаха оҕорон хаалбыттар, бөх тоҕор сирдэр күрүөлэрэ-хаһаалара суох. Ол түмүгэр дьон бөһүн бөх тоҕор сиргэ тирэһкэ талыт сирдэригэр куталлара тахса турар. Чулаан Холтоҕо, Болтоҕо, Алабар, Мугудай, Телей, Арыылаах нэһиликтэригэр балаһыанье мөлөх. Сардана Владимировна маныаха улуустаагы дьиз-уот, коммунальнай хаһаайыстыба управлениета тустаах үлэни ыппатарын, дьиз сүөһүтүн өлүктэргэ эмиз бөх тоҕор сиргэ таһаарылыбыттар ветеринарнай управление өттүттэн эппэтиннэ суох сыһан буоларын эттэ. Ырааһырды ыйдарын түмүгэринэн барыта 173 сэрэтин сүрүк, 39 боротокул толоруллубут, ыстараалтар оҕоһуллубуттар. Болпурооска тустаах быһаарылар ылыныллынан, толоруллубатах үлэ көннөрүллэригэр эбэһинэс-

тэннэ.

Бэһиннэн, Хайахсыт нэһилигэр водопровод тутуутун уонна ууһу ыраастыыр тутуулар тустарынан Хайахсыт нэһиликэни баһылыгы И.И. Филиппов информацията истилиннэ. Былаан быһытынан 7 км турба тардылыахтаагы билигин турулунан 5,2 км тардылыбыт, ууһу ыраастыыр дьиз электричествога тардылан бүппүт, подстанцията туруоруллубут. Онон үлэни бэс ыйын 1 күнүттэн саҕалайырга быһаарыллына.

Туорахтаах культуралары ыһы уонна тыа хаһаайыстыбатын бородоуксуйаларын соҕотуопкалааһын тулунан болпурооска тыа хаһаайыстыбатын управлениетын начальнига К.Ф. Оконешников иһитиннэрин оҕордо. Быйыл ыһыга 30 хаһаайыстыба үлэли сүлдьэр, онтон билигин турулунан 13-кэ үлэлэрин түмүктэбиттэр. Быйылгы ыһы былаан - 2810 гектар. Итинтэн 2000-та толору ыһыллан бүтөн турар. 7000 т үтү нэһиликкэнигэр тутулуохтаах, ол эбэһэр 98 мөл. солк. суумалаах харчы кэлэн нэһиликкэни кытта аахсыга барыахтаах. Үтү тутуу билигин 18 тосканан күргүөмнэхтик ытылла турар. Арай Арыылаах нэһиликтэр саҕаламмаха оҕорор. Үтү, эти уо. д. а. тыа хаһаайыстыбатын бородоуксуйатын тутуу нэһиликкэнигэр дохоттаах буолуутун ситиһэр сылтан оҕоһуларынан, нэһиликтэр баһылыктара "Чурапчы" ТХПК оҕорор усулуобуйаларыгар: үтү таһар массыналар суоптардарын, дизелистэр хамнастарын, дизель арендаһын, оттугун төлөөһүн уо. д. а. утары баран техниканан хааччыйыга, үлэһиттэри булууга үлэлиһэллэригэр этилиннэ.

2002 сылга "үтү дьыла" хамсааһынынан тутуулар объекттар былааннарыгар киллэриллэр уларыйылар тустарынан болпурооһу улуус кылаабынай архитектора П.М. Габыев туруорда. Бу хамсааһын быйылгынан түмүктэнэринэн уонна кыра үл көрүлүбүтүнэн, улууска былааннамыт 80-ча объекттан 37-тэ эрэ биэргэннэ. Былаанга, биллэн турар, саҕаламмыт уонна улахан объекттар кирибиттэр.

Балары сэрэ дьаһалта Субэтин муньаһар улууска ыһахтары ытты тэһэһини, графигын, 2001 сылга нэһиликтэр икки ардыларыгар ытыллыт курактаһын уонна тыа баһаардарын тустарынан болпуроостар көрүлүнүлэр. Бары болпуроостар дьүүлүһмэлэн, уураахтар ылыныллылар.

С.БОРИСОВА.

ААСПЫТ ЫРААҤЫРДЫЫ ЫЙДАРЫГАР ЫТЫЛЛЫБЫТ РЕЙДЭЛЭР ТҮМҮКТЭРИНЭН

"Чурапчы" салиһинэһитигэр ыам ыйын 28 күнүгэр ырааһырды комиссиатын бүтэһик уопсай муньаба буолан ааста.

Салиһинэһэ комиссия барыта аҕыста рейдэнэн тахсан уопсай хомунуу туругун көрдө, онтон "Саҥа олох" хаһааха 4 иһитиннэрини оҕордо, "Маарыкчаан" ТРС-ка икки анал бизниси таһыста. Уопсайа 173 чааһынай ыалларга сэрэтин сүрүк ытылыһа, онтон 38 ыалга боротокул толорулунна, 4 уураах сурулунна.

Ааспыт сылларга тэһэһэн көрүүтэ салиһинэһит иһин хомунуу быһаарда, ол ынан баран, биридмилээн ыаллар, түөлбэлэр, тэрииттэлэр ыам ыйын 17-18 күннэригэр ытыллыбыт субуотунууларга актыыбынай кыттымын ылыллар. Чулаан бэлэһинэһэ сеп киин балыһа, народнай театр, Маарыкчааннаагы потребобщество коллективтара көхтөөхтүк тахсан территорияларын, сыста уулуссалары ыраастаабыттарын, дьиз-уот, коммунальнай хаһаайыстыба управлениета

тиэйэр-таһар үлэбэ икки мас-сыһынан, тракторы туруоран бөһү күөскэ тиздидилэр. Түөлбэлэр ыраастааһынга таһыстылар да, бөһүт, быраһыллыбыт хаарбах тимиэр, эргэ тутуулар билигин даһыны кыаллан ыраастамматтар. Күөрэгэй Алааһын, Ефимов уулуссатын олохтоохторо (түөлбэ салайааччыта У.Кузьмина) көхтөөхтүк хомуннулар.

Уопсай дьизлэр кварталларын кураанах өтүлэрэ хомулунна ынан баран, II квартал уонна I квартал Ярославской уулуссатын 8, 10 №-дээх дьизлэр, Константинов уулуссатын олохтоохторо билигин да ситэ ыраастана иликтэр. Ыһааха дьизри сэрэтиллибит бары тэрииттэлэр, биридмилээн ыаллар хомунуохтара дьиз эрэнэбит.

Түмүкэ этэһит этэ: сыллата аайы ойбонноро сүөһү ноһуома хаалар. Ол курдук, Мурун-Тыымпыа, Музей аһынаагы ойбонноро уонна күөл кытытыгар таһаарыллан баран тизэллэбэтэх Мурун-Тыымпыа муостатын таһынааһы,

ветуправление контураһын аһынааһы ноһуомаһа эппэтир ыалларга барыларыгар боротокул тутууба. Капитальнай тутуу таанкалары таһааран ОГИБДД үлэһиттэре хаһаайыстыбанай суолу бүтэһтэрэллэр, ол түмүгэр итиннэ элбэх кыһынгы бөх тоҕулунна.

Бу күнүгэр экспертнай комиссия үлэһит, туох эмэ көһүнүбүтэ туһааннаах дьон айдаана суох хомунуохтаахтар эбэтэр улахан ыстараабы төлүөхтэрэ. Интернат-оскуола томторун олохтоохторо бөхтөрүн сыбаалкаба киллэрбэккэ тас өттүгэр, кириин бааһынага уонна чаранга тохтулар. Бөх алааһа төһө эмит аһыһылан бэлэм турарын үрдүнэн. Мурун-Тыымпыа күөл үрдүгэр оҕорор биридмилээн ыалларга бэйэлэрин туһаайыһаларынан кириэн ыраастаһаллара эрайыллар. Тустаах түөлбэлэр салайааччылары олохтоохтору түмэн субуотунуу тэрийэллэригэр эти кириэрбит.

Комиссия.

Санэпиднадзор предупреждает

ОСТОРОЖНО — БРЮШНОЙ ТИФ!

В поселке Нижний Курамах Алданского улуса Республики Саха (Якутия) зарегистрирована вспышка заболеваний брюшным тифом. Брюшной тиф — острое инфекционное заболевание, вызываемое брюшнотифозной палочкой, значительно устойчивой во внешней среде: в проточной воде сохраняется 5-10 дней, в стоячей воде — до нескольких месяцев, во льду — всю зиму, на овощах и фруктах — 5-10 дней, в других продуктах от двух до восьми недель, на окружающих предметах — от нескольких часов до месяца и более. Источниками инфекции служат больной человек и носитель. Больные заразны для окружающих с первой по третью неделю болезни. Возбудители болезни выделяются с испражнениями и мочой, а в здоровый организм попадают с водой и пищевыми продуктами. Факторами передачи возбудителей служат вода, пищевые продукты, грязные руки, предметы быта (посуда, игрушки, постельные принадлежности, полотенца, подкладные судна и др.), мухи. В зависимости от факторов передачи различают водный, пищевой и контактно-бытовой пути рас-

пространения инфекции. Считается, что восприимчивость к брюшному тифу всеобщая. После перенесенного заболевания вырабатывается более или менее напряженный иммунитет, который с годами ослабевает.

В целях профилактики брюшного тифа населения предлагается строго соблюдать правила личной гигиены, не употреблять в пищу сырую воду, овощи и фрукты перед употреблением в пищу тщательно мыть кипяченой водой, не покупать пищевые продукты в неустановленных для торговли местах. Не занимайтесь самолечением — несвоевременное обращение за медицинской помощью может привести к тяжелым осложнениям.

Учреждениями здравоохранения, образования, предприятиям переработки, пищевым объектам обеспечить обеззараживание питьевой воды таблетками "Акватабс".

УВАЖАЕМОЕ НАСЕЛЕНИЕ УЛУСА! ВАШЕ ЗДОРОВЬЕ — В ВАШИХ РУКАХ.

Улусный центр санэпиднадзора.

Самаан сайын барахсан
Салалына биһиксэ.
Саамай куйаас кэмнэрин
Ситэн кэллэ бар дьонго.

Күмүт уота сыһыан
Күлүмүрдүү оһуоһо.
Күлүн-үөрүн, минчиилэн
Көрү-нары көбүттэ.

Хатыҥ маспыт уфуктан
Хаарыс солкого сууланна.

САҤЫҤ

Халдыайыны кэрийэн
Хойуутук даһыны үүннэ.
Күөх куйаар урсунугар
Кутулар ыһа дорбоһоно.
Күн утаһар сууланар
Күөрэгэй дьикти куолаһа.

Сайыммыт сэмэхтэрэ
Сибээһилэр үүмүттэр.
Сарсыардатын тылаллар
Сир иһини кизгэтэ.

Кизгэ нэлээн сыһыга
Күөх ача олут дьырыһар.
Киһи-сүөһү алааска
Күргүөмүнэн тоһуоруһар.

Тана ПОПОВА, Хатылы.

БҮГҮН — ОБО КӨМҮСКЭЛИН ААН ДОЙДУТААБЫ КҮНЭ

ЭБЭРДЭЛИИБИТ!

Күннэ тэнгир көмүс кырпахтарбытын, сүүрэн-котон тулуктанар күндү чыычаахтарбытын, нарын-намчы бизбэйдэрбитин — талталлаах оболорбутун Обо көмүскэлин аан дойдутаабы күнүнэн итиштик, истинтик эбэрдэлиибит!

Ойон тахсар күннээх дьоллоох обо сааһы, кырках да саба былыта суох ыраас халлааны, этэнгэ сылдан дьонгут эрэлэрин талоргутугар, улаата охсон үчүгэй дьон буола үүнэргитигэр! Күнү кытта ойон тураат, күнү быһа күлэн-үөрэн көрүлүүр тылан эрэр нарын сибэккилэрбитигэр кыраттан толубакка, ырахаттартан чабыбакка, уустуктартан сынтарыйбакка үгүс ситиһиһэри, элбэх үөрүүлэри, сака арийылары ис сүрэхпититтэн бабарарбыт!

Улуус дьахалтатын дьээ кэргэн уонна
обо дьыалаларыгар отдела,
улуустаабы дьээ кэргэнгэ көмө киинэ.

ОБО
СААС

Сүүрэр-көтөр, күлэр-оонньуур
Дьиктилээхэй обо саас,
Ааһа көтөн хаалыма,
Орой мөңүк тыал курдук.

Ахта-саны, өйдүү сылдыам
Күлэһийэр хоннуларбын,
Үөрө-көтө саны сылдыам
Умса оонньуур калүччэбин.

Обо сааһым барахсан,
Халлаан устун суола суох
Устар былът кэриэтэ,
Ама, сүтэн хаалыам дуо?

Маша
СЫРОМЯТНИКОВА,
Арыылаах орто
оскулатын 5 кыл.
үөрэнээччигэ.

Мин бу көпсир адыр са-
лайаччыбын тобус сыл анараа
өттүгэр көрсөн, киини коллекти-
выгар үлэлээн, киини са-
лайаччы быһытынан сайды-
ытын сии биллэм дии сааһы-
бын. Киини - Чурапчы салион-
этин килбэйэр киинигар турар
"Улыбка" үлүһаан сәбиэдис-
сэйэ, үрдүк анал үөрэхтээх, РФ
үөрэҕиритин туйгуна Е.С.Ива-
нова. Екатерина Семеновна
номнуо 16 сыл устата агардас
дьахталлар эрэ коллективтарын
таһаарылаахтык салайан кэл-
лэ. Талааннаах киһи дьин
өйдөбүлгэ үксүгэр ылыыр,
уруһуйдуур, суруйар, уһанар
уо. д. а. дьобурдаах киһини
этээччибит. Ол эрэри салайар
талааннаах киһи дьин эмиз
урагы суопталаах.

Екатерина Семеновна киэн
билиилээх, методическай
үлэҕэ үрдүк таһымнаах болом-
нээх, ирдэбиллээх, ылынар-
ылаах тыллаах, үлэтигэр бори-
ниилээх салайааччы. Киини
үлүһаанын материалынай база-
тын бөдөрөтүүгэ, тупсарыга
ахсаабат сыратын бизээн үлэ-
лиир. Аан бастаан бу
үлүһаанга үлэһии кэлбит кэм-
мэр база өттүгэр олус мөлтөх
этэ. Алдыамыт микробэлэртэн
уларыта сылдан остуоллары,
долбуурдары, стендэлэри
онгортосор. Тугу да быраах-
ка, холбоон-илбээн барытын
туһага таһаараллара. Аны нэ-
дизлээ ахсын кэриэтэ ол тэри-
лэригэр туох эрэ кырааһы deta-
лы эбэн, миэстэлэрин улары-
тан, арыый сонун көстүүнү биз-
рэллэрэ. Ити барыта эмиз са-
лайаччы салалтатынан, киэн
фантазиятынан буолара. Екате-
рина Семеновна үлэтигэр
сүрдээх бэринилээх, үтүкэн
хаһаайыстыбанньык, матери-
альной базаны бөдөрөтүүгэ,
тупсарыга бириэмэтин харыс-
табакка сыраалаһар. Ол курдук,

"үтүө дьыала" хамсааһыныгар
кыттан, 2000 сылга икки саҥа
корпуһу туттаран үлэҕэ киллэр-
битэ. Дьинэлэр ис көстүүлэрэ
олус тупсарай, били этэргэ ды-
лы, туннугун сабылларыттан
саҥалаан барыта уурбут-туттут
курдук. Остуолларыттан олоп-
посторугар тийэс үөрэтэр, бил-
лэрэр сыаллаах онгоһуллубут.
Обо дьобурун сайыннарар эл-

КЭСКИЛЛЭЭХ ТАЛААННААХ САЛАЙААЧЧЫ

бэх оонньуулар, сиздэрэй
ойуулаах көрдөрөр пособи-
лар, киингэлэр, альбомнар дэ-
лэйдэр. Корпустар обо сайда-
рыгар, хас сарсыарда айы
үөрэ-көтө кэлэллэригэр толору
эппиэттиир буолуулар - бу
эмиз салайааччы кыаһын
көрдөрөр. Ону Екатерина Се-
меновна "2000 үтүө дьыала
"Бочуотунай анаһынан наҕараа-
далаамыта да туоһулуур. Мате-
риальной базаны тупсарыга
сәбиэдиссэй коллективин
күүтүгүн араас концердары, үт-
рениктэри, атыы-эргизэн
дьаарбаһаларын тарыйталан
көмө киллэринэр, шэфтэлэр
тарылталарын (Чурапчытаабы
суолу ерәмүөннүүр-көрөр ГУП,
Маарык-чааннаабы потребо-
щество), төрөппүттэр көмө-
лөрүн сатабыллаахтык туһанар.
Методика өттүгэр үрдүк,
бай методическай идеяларда-
ах, байэтэ туспаһаруулардээх
салайааччы коллективин кытта

ыкса үлэлэһэр. Иитэччилэри-
гэр, методийыгар мэлдьи
көмөлөһө, сүбалии сылдыа-
чы. Киинилэр педагогическай
таһымнарын үрдэтэллэригэр,
дьаарыктары ытталларыгар,
араас конкурстарга кытталла-
рыгар, дакылааттары баламни-
иллэригэр уонна үлэҕэ саҥа
сүүрэннэри киллэрэллэригэр
үлэхан болҕомтотун уураар. Хас

биридди үлэһит иннигэр чолпу
сорукутары туруоран, септөөх
үлэни тарыйар.

Уһуһаан араас көрүгүнээх,
сыаллаах, сорукутаах методи-
ческай үлэлэримитан кэллэ. Ол
курдук, эдэр төрөппүттэргэ
аналлаах "Холумтан сылаһа",
ийэлэргэ "Дьүүгэ", араларга
"Тойон эр" кулуптар, оболорго
араас куруһуоктар, студиялар
үлэлэстилэр. Туһааннаах тема-
ларынан үлэлэрин тарыйлалар,
холобур, "Семья — основа вос-
питания", "Свободное развитие
личности", "Изучение потен-
циала ребенка через блочную
систему воспитания". Били-
гин "Технология педагогическо-
го проектирования на основе
этносемантики" дьин экспери-
ментальнай үлэҕэ ылан үлэлэ-
эн араллар. Бу үлэ улуустаабы
үөрөх управлениетын иннова-
ционнай-аналитическай киинин
начальнига Н.М.Сибиряков
уонна СР културатын үтүөлээх

үлэһитэ Б.Ф. Неустроев-Ман-
дар'Ус идеяларынан салайта-
ран ытыллар. Научнай са-
лайаччынан СГУ оскуолаҕа ки-
риэн иннинизэҕи саастаах
оболору итэр үлэҕэ кафедра-
тын доцена А.В.Николаева, на-
учнай консультантынан СГУ
культурологияҕа кафедратын
доцена К.Д.Дьячковаһай үлэ-
лэһиктэрэ.

Екатерина Семеновна кэр-
гэннээх, үс кыыс тапталлаах
ийэлэрэ, билингги ыал сизри-
нэн кэтэх хаһаайыстыбалаах,
быһата, дьээ кэргэн туулар ту-
тааҕа. Кыргытара үлүөн СГУ
студенткалара. Байэтэ хаһаай-
ыстыбалаах, дьиктилээх-уоттаах
ийэ киһинээ 100-тэн тахса
оболоох, 30-ча үлэһиттээх ко-
лективы салайы үгүс сыраны
эрийэрэ чаччы. Киини мин ту-
ох да саарбаҕа суох билингги
кэм салайааччытын быһыты-
нан сыаналыбын. Үлэһиттэ-
рин кыһалбаларын кыһалҕа,
үөрүүлэрин үөрүү онгостор үтүө
үгэстээх киһи.

Салайааччы үлэһиттэригэр
сыһыаньтан уопсай үлэ-хам-
нас таһыма улахан тутулукаах.
Ардыгар салайааччы үлэһитин
суоһурбанан, күргүйдээн, баг-
тым да сатыр түбэлтэлэрэ ба-
ар буолааччы. Екатерина Се-
меновна байэтэ психолог буолан,
киһи майгытын, үйүлбатын уу-
оттаан туран кэпсэтэр, самали-
ир, сүбалиир. Киһинээ үлэһит-
тэрэ тус-туһунан ураһылар, кэ-
рэлэр. Киһинээ киһилии
сыһыаннаһым бу салайааччы
маастарыстыбатын сүрүн кистэ-
лэнгэ буолар.

М.СИВЦЕВА,
педагогическай
үлэ ветерана,
РФ үөрэҕиритин
туйгуна.

Хаартыскаҕа: Е.С.Иванова.

Үөрөх дьыла бүтэн, оскуо-
лаларга үлэ түмүгүн
таһаарым, бүтүрэр кылаастарга
государственной экзаменнар,
агыттарга өрөмүөн үлэтэ
күргүөмнээхтик, саҥаланна. Ол
бэлиэтинэн оскуолалар
ыһахтара буолла. Билингги
ханна баҕарар сыллаабы
түмүгү таһаары ситэн-сими-
гилээн эрэр айылҕа-ийэ
күөһүгэр ыһахтыр түһүлгэҕэ
ытыллар үтүкэн үгэһэ олох-
суйда.

Ыам ыйын 30 күнүгэр Чу-
рапчы салионьэтигэр П.Е. Ба-
рахсанов аатынан киин стадион
тыатын саҕатыгар улуустаабы
дыкээ үөрэтэр-итэр киин
үөрэнэччилэрин уонна үлэһит-
терин ыһахтара буолан ааста.
Мэҥэ улуус бари кэһиликтэ-
риттэн, Чурапчы салионьэтит-
тэн дыкээ үөрэммит үөрэнэ-
эччилэр үчүтталларын уонна
төрөппүттэрин кытары кэлбит-
тэр. Сахалы сизринэн кы-
мыстаах алааһынан сирин-уоту
айах тутуу кэһиттэн киин ди-
ректора А.П.Первалова үөрэх
дьылын түмүгүн билиһинэр-
дэ, үөрэх бастыһтарыгар Мах-
тал сорукутары уонна
өйдөбүннүк бэлэхтэри туттар-
таата. Маны таһынан подсовет
олухтообут "Үөрэххэ дьулурун
ийин", "Бэйэни салайыныы
ийин", "Бастыҥ уруһуйдуу",
"Ийэ бастыҥ көмөлөһөччүтэ",
"Дагыттар талааннаах" дьин
уо.д.а. анал номинациялары-
нан үгүс обо бэлиэтэниилэр.
Онон улуустут ыраах кэһили-
ктэриттан тийэс кэлбит

ДЬОРО ТҮҮҮЛГЭ

ыарыһах оҕолор барахсаттар
100-түү солкуобайдаах бириэ-
мийэни биздэмээхэ илии
багтаан тутаннар үөрүүлэрэ
үрдэтэ. Оболору эҕардэлээн
улуустаабы дьээ кэргэн полити-
катын уонна социальнай
көмүскөл управлениетын на-
чальнига С.И.Никитин, инбэ-
лииттэр обществоларын
председателэ В.Н.Никитин ист-
тин-иһирэх тыллары эһилэр,
олухтон туора турбакка үөрэ-
нэргэ-үүнэргэ баҕардылар,
бастыһнарга грамоталары,
өйдөбүннүк бэлэхтэри туттар-
дылар, предприниматель
З.Д.Михайлова операцияҕа
барар обоҕо спонсордаан
харчынан көмөтүн аһата.

Саҕыы кыргыттарга мода
конкурса итинэн уолаттарга
"Уруһуй Уолан" күрөҕэ ытылы-
на. Түһүлгэнэн олоруу кэмигэр
сахалы иһит-хомуос, ас-үөл
конкурстары биһир туспа кэрэх-
сэбили үөскэтэ, оболор бары
даҕаны сүрдээгин онгостон
тэринэн кэлбит буоланнар,
хайа да көрүнгэ чорбойбуту
булар уустуурда. Ыһаабы ми-
элинан асфальтка уруһуй
түмүктэтэ. Оболор сайын у-
тата күөхкэ көчүөйэн улаатан,
көй салгынгга хатарынан до-
рубууларын тупсаран, элбэх
киһигэни аҕаан сайдан-үүнэн
кэлэллэригэр соруу ылынан
тарҕастылар.

"СО" корр.

УЧУУТАЛБАР

Учуутал дьин тыл
Бэйэтэ улуу тыл.
Киини, мас ууһуну,
Биллиилээх кудуһунуукутуу,
Киһи курдук күндүү
Айан, чочуһан таһаарар.

Учуутал барахсан
Манайгы кылаастан
Ийэ курдук бөбөйдээн,
Обо ынан араҥаччылаан
Киһи буолан улаатарга

Үөрэтэр, үтүһар, итэр.

Учуутал баар буолан
Сахалы тылбытын
сайыннаран,
Нуучалы кудуучу билэммит,
Омуктуу сангарар буоламыт
Киһи сиргэ үөрэнэ барабыт.

Маша ПОПОВА,
Хатылы орто оскулатын
6 кыл. үөрэнээччигэ.

ПРОГРАММА ПЕРЕДАЧ ТВ с 3 июня по 9 июня

Понедельник, 3 июня		Сингапурская		01.30		07.20		10.55	
1-я программа		Национальное исследование		Обзор России — обзор Транса		Национальный доклад		«Сто к одному»	
08.00		11.20		Обзор России — обзор Транса		07.25 ВЕСТИ-СПОРТ		11.50	
08.00		12.00		20.10		07.30		«Нелюди и злодеи»	
08.15		12.00		21.00		07.40		15.00	
08.15		12.00		21.00		07.40		15.00	
08.15		12.00		21.00		07.40		15.00	
08.15		12.00		21.00		07.40		15.00	
08.15		12.00		21.00		07.40		15.00	
08.15		12.00		21.00		07.40		15.00	
08.15		12.00		21.00		07.40		15.00	
08.15		12.00		21.00		07.40		15.00	
08.15		12.00		21.00		07.40		15.00	
08.15		12.00		21.00		07.40		15.00	
08.15		12.00		21.00		07.40		15.00	
08.15		12.00		21.00		07.40		15.00	
08.15		12.00		21.00		07.40		15.00	
08.15		12.00		21.00		07.40		15.00	
08.15		12.00		21.00		07.40		15.00	
08.15		12.00		21.00		07.40		15.00	
08.15		12.00		21.00		07.40		15.00	
08.15		12.00		21.00		07.40		15.00	
08.15		12.00		21.00		07.40		15.00	
08.15		12.00		21.00		07.40		15.00	
08.15		12.00		21.00		07.40		15.00	
08.15		12.00		21.00		07.40		15.00	
08.15		12.00		21.00		07.40		15.00	
08.15		12.00		21.00		07.40		15.00	
08.15		12.00		21.00		07.40		15.00	
08.15		12.00		21.00		07.40		15.00	
08.15		12.00		21.00		07.40		15.00	
08.15		12.00		21.00		07.40		15.00	
08.15		12.00		21.00		07.40		15.00	
08.15		12.00		21.00		07.40		15.00	
08.15		12.00		21.00		07.40		15.00	
08.15		12.00		21.00		07.40		15.00	
08.15		12.00		21.00		07.40		15.00	
08.15		12.00		21.00		07.40		15.00	
08.15		12.00		21.00		07.40		15.00	
08.15		12.00		21.00		07.40		15.00	
08.15		12.00		21.00		07.40		15.00	
08.15		12.00		21.00		07.40		15.00	
08.15		12.00		21.00		07.40		15.00	
08.15		12.00		21.00		07.40		15.00	
08.15		12.00		21.00		07.40		15.00	
08.15		12.00		21.00		07.40		15.00	
08.15		12.00		21.00		07.40		15.00	
08.15		12.00		21.00		07.40		15.00	
08.15		12.00		21.00		07.40		15.00	
08.15		12.00		21.00		07.40		15.00	
08.15		12.00		21.00		07.40		15.00	
08.15		12.00		21.00		07.40		15.00	
08.15		12.00		21.00		07.40		15.00	
08.15		12.00		21.00		07.40		15.00	
08.15		12.00		21.00		07.40		15.00	
08.15		12.00		21.00		07.40		15.00	
08.15		12.00		21.00		07.40		15.00	
08.15		12.00		21.00		07.40		15.00	
08.15		12.00		21.00		07.40		15.00	
08.15		12.00		21.00		07.40		15.00	
08.15		12.00		21.00		07.40		15.00	
08.15		12.00		21.00		07.40		15.00	
08.15		12.00		21.00		07.40		15.00	
08.15		12.00		21.00		07.40		15.00	
08.15		12.00		21.00		07.40		15.00	
08.15		12.00		21.00		07.40		15.00	
08.15		12.00		21.00		07.40		15.00	
08.15		12.00		21.00		07.40		15.00	
08.15		12.00		21.00		07.40		15.00	
08.15		12.00		21.00		07.40		15.00	
08.15		12.00		21.00		07.40		15.00	
08.15		12.00		21.00		07.40		15.00	
08.15		12.00		21.00		07.40		15.00	
08.15		12.00		21.00		07.40		15.00	

Ийирэх тылыннан

СЫРДЫККА, КЭРЭБЭ
УҔУЙБУТА

бута.

Ийэбит Акулина Сергеевна үлэзэбит-хамсаабыт кэмнэрэ оҕолоругар, сизинкир-гэр, дыонго-сэргэбэ элбэх кэрэни, үчүгэй ойдобулу хаалларбыта саарбаҕа суох. Кини үтүө сүбэстэхтик, таһаарылаахтык үлэ-лэзэбит кэмнэрин үтүс наһараадалар туһутуулар. Ол курдук, колхоз, оройуон Бочуотунай грамоталарынан, Махтал су-руктарынан, 1964 с. "Үлэбэ килбэниин

иһин. В.И. Ленин төрөөбүтэ 100 сылын ба-лиэтээн", "Кыайы 30 сыла", Кыайы 40 сыла", "Кыайы 50 сыла" үбүлүөйүнэй, "1941-1945 сс. Аҕа дойдуга сэриитигэр кил-бизинээх үлэтин иһин" медалларынан наһараадалаабыта.

1964-1970 сс. үлэбэ үрдүк көрдөрүүтүн иһин "Коммунистическая үлэ удариныт" аатын ылары ситиспитэ. Кыайы 50 сылыгар "Тыыл ветерана" ааты-нан бэлиэтэниитэ. 1969 с. Колхозтаахтар Бүтүн Союзтаагы үтүс сьездэрин мини-нэбэи колхозтар бэрэстэбилтэлэрин Чу-ралчы оройуонунан мунньахтарыгар Ле-нин аатынан колхозтан делегатынан талыл-лан актыбынай кыттыыны ылбыта. 1977 с. "Сүөһү иһитигин маастара", 1978 с. "Ычат наставнига" ааттары ылан, ону кырдык даҕаны дымт үлэбэ көрдөрөн, чиэстэхтик сүгүн, толорон кэлбитэ. Москвага Бүтүн Союзтаагы Норуот Хаһаайыстыбатын Си-тиһиһилэрин Быыстакатын кыттылааҕа.

Тапталлаах күн-күбэй ийэбит Акулина Сергеевна холобур буолбут олоҕо, үлэ-хамнаһа кэнээри ыччатарыгар, оҕолору-гар, сизинкир-гэр өрүү сырдык өйдөбүл бу-олан калыҥнэти-кэҥэҥэ бэриллэн иһэригэр бигэ эрэллээбит. Ийэбит, эбэ-бит, адыһыт кэрэ мөрсүөнэ, уйаҕас уйуулаах, дууһаны ыллатар истин-иһирэх таптала аймак-билэ дыонугар мэлдьи тыһынаах буолуоҕа.

Оҕолоро, кийииттэрэ, күтүөт-тэр, сизиннэрэ, балтылара.

ЭБЭРДЭЛИИБИТ

Күндү кэрэммин, аҕабытын, эһэбитин, ты-ыл, энергетика, үлэ ветеранын, хоту көһөрүлүү кыттылаабын, Чурапчы сэлээннэтиин олох-тообун Иаан Кириллович МАКАРОВЫ 70 сааскын туһабут үөрүүлээх күнтүгүн итиитик, истинник эбэрдэлиибит!

Эн өр силлэргэ үтүө суобастаахтык, таһаарылаахтык үлэзэнттик дыон-сэргэ ытык-табытын ылбыккынан кизин туттабыт. Биһигэ күүс-көмө, сүбэ-ама буоларыг олус күндү. Утун үлэзэнт биһиги ортобугулар чэгиэн, өлүөр, ойбул-тирэх буолан үөрдэ сырыт.

Чурапчыттан, Дьокуускайтан, Амматтан кэргэниг, оҕолорун, күтүөттэрин, кийиитиг, сизиннэриг.

Күндү ийэни, эйэбэс эбэни, улу-устаагы киин балыһа эконо-миһын, оҕо саастан оскуолаҕа биһигэ үөрэммит күндү дьүөгэ-битин, кылааска саамай кы-рабытын-мааныбытын Над-ежда Иваловна СИВЦЕВАНЫ олобуг кэрэ-бэлэ үбүлүөйүнэн истинник эбэрдэлиибит!

Эйэбэс майгыгынан, ырыа кутта-ах баай дууһагынан аны да аймак-билэ, бар-дыонтун үөрдэ-көтүтэ, сырдыгынан сыдыаага сы-рыт. Алаһа дыыг толору буоллун дьолунан, үөртүгүн, сизин дьолунан.

Эбэрдэни кытта Чурапчы орто оскуолатыгар биһигэ үөрэммиттэрин, учууталыг А.Е.Гордеева.

Соловьев орто оскуолатын учууталын, дыонун мал аҕа баһылыгын, тапталлаах уолбутун, уба-астык убайытын БАТАРИН Дмитрий Гавриль-евичи 55 сааскынан итиитик, истинник эбэрдэ-лиибит!

Күндү киһибитигэр чэгиэн-чэбдик доруобуй-аны, ахсаабат эрчим, дыа кэрэнттэр дьоллоох ологу баҕарабыт. Эн сүбэ-ама, биһиги тус-тугар убаарабат кыһамныг иһин махтанабыт. Ёсо да биһигэ күүс-көмө буола, үөрдэ көтүтэ сырыт.

Ийэг, аҕа, биһигэ төрөөбүттэриг уонна кийилэр дыа кэрэнттэрэ.

САХА СИРЭ РОССИЯ ГОСУДАРСТВУТЫГАР ХОЛБОСУТА 370,
САХА АВТОНОМИЯТА ТЭРНИЛБИТЭ 80 СЫЛЛАРЫГАР
АНАЛЛААХ УЛУУСТААҔЫ ЫҔЫАХХА
СҮҮРҮК АТТАР КҮРЭХТЭНИНЭРИИ БАЛАҔЫАННЫТА

Булар сирэ, күнэ: Чурапчы сэлээннэтиэ, Маҕайы иппод-рома, бэс ийын 21 күнүгэр.

Кыттыыны ылаллар: Чурапчы, Таатта улуустарын уонна би-рдиилээн чаһынай дыон сүрүк сыллылара.

Сүүрэр дистанциялара: 800, 1200, 1600, 2400, 3200 м.

Уставной фондалар: хас күрэхтэнигэ кийрэр сүрүк ат ак-сын 100 солк. усунуос теленер.

Наһараадалааһын: хас дистанция кыайылаахтара, призер-дара анал бириһтэринэн, харчынан наһараадалааһыгар.

Хос быһаарым:

Күрэхтэнигэ кыттар нэһиликтэр анал формалаах буолукта-ахтар.

Сүрүк аттар сайаапкаларын бэс ийын 15 күнүгэр дизри түһэриһтэтиэх. Хамаадалар жөкөйдара мед-ысыраапкалаах, сүрүк аттар вет-ысыраапкалаах буолуктаахтар.

Улуус ат сүүрдүүтүн тэрийэр комиссията.

КЫАЙЫ КҮНЭ

В. Харитонов тыллара,
Д. Тухманов музыката

Кыайы күнэ. Олус да ыраах этиг,
Өһөн эрэр кугаа уогун санаган.
Уоттаах сэрин дуулаан суолун тэлбиллит.
Бу күнү чугаһата сатаабыллит.
Бу Кыайы күнэ
Буорах сыттаах.
Бу Өрөгөй
Кырыктыһыт баттаах.
Бу Үөрүүбүт
Үтүс да харах уулаах.
Кыайы күнэ. Кыайы күнэ. Кыайы күнэ.

Кыайы туһугар сыах таһынан үлэбэ
Ийэ дойдуга утуйбааха мөксөрө.
Кыайы туһугар өлө-тилэ кыргыһан
Бу күнү чугаһата сатаабыллит.

Оо, ийэбэ, ахсааннаахтыг эргиллэн
Төрүт буорбут сиктээх отун кэстибит.
Европаны босхолуу сагы тийэн
Бу күнү чугаһата сатаабыллит.

Иннокентий ФИЛИПPOB тылбаһа.

Дирин бөһ.

БИҔИГИ ӨҔӨБҮТҮНЭН ТУҔАНЫҔ!

Күн айы Чурапчы - Аллараа Бэстээх маршрутунаа дыону таһабыт. Автобус сарсыарда 6 чаастан жоннор. Тел.: 41-333, 42-553.

СЫЛАҔ НЭҔИЛИЭГЭР Г. П. БАШАРИҔҔА
АНАЛЛААХ УБҮЛҮӨЙҮНЭЙ ЫҔЫАХХА УОННА
БИЛЛИЛЭЭХ ТРЕНЕР В. В. НЕУСТРОЕВ
КЭРИЭҔИГЭР ЫТЫЛЛАР
АТ СҮҮРДҮҮТҮН БАЛАҔЫАННЫТА

Булар сирэ, күнэ: СылаҔ ипподрома, бэс ийын 18 күнүгэр ийэ 7 чаастан.

Күрэхтэнигэ ыаллы улуустар сүрүк аттара кыттыахтара.

Бириһтэргэ сүүрүү дистанциялара: 800, 1200, 1600, 2400, 3200 м.

Хас сүүрүүгэ кыттар аттар усунуостара - 100 солк.

Кыайыт аттары сыаналаах бириһтар күүтэлэр.

АТ СҮҮРДҮҮТҮН СЭҔЗЭРЭЭЧЧИЛЭР, КЭЛИҔ, СЫЛДЫҔ, ЫЛДЫҔТАҔҔ!

Нэһилиэк дьаһалтата.

АТЫЛЫЫБЫТ

Арыһааха баар 8 x 8 м дыһыи көһөрөн ыларга.
Билсэр тел. 23-742.

Чурапчы сэлээннэтигэри Г.Г. Дагданна рыногар эдэр дыонго Москвадан джонсовай бүрүкэлэр, дьууппалар, сарафаннар уо.д.а. тибардар атыг каллиэр.
КЭЛИҔ, КӨРҮҔ, АТЫЛЫҔҔ!

КӨННӨРҮҮ

Хаһыат ыам ийын 30 күнүгэри нүөмэригэр бастагы балаһага "Улуустаагы иһах комиссиятын тэрийин туһунан" дьаһалга "Сиби-ряков Н.М." дизн бэчээттэммитин "Сибирияков Н.М." дизн көннөрөн ааһыллыахтара.
Редакция туһааннахтартан тахсыт алҕас иһин быресты ты-нааларыгар көрдөһөр.

Хаһыаты тэрийээччилэр: Саха Республикатын Правитель-ствота, улуус дьаһалтата, редакция. Хаһыат сахалыы тылыннан онтуорунуһукка, чэппиэргэ, субуотага тахсар.
Хаһыат индекса: 54907

"Сага олох" редакционнай-издательскай холбоһук.
Офсетнай бэчээт. Сааһаһын № 64. Тираж 2530.
01.06.2002 с. бэчээткэ бэрилиннэ.

ПОЗДРАВЛЯЕМ!

Уважаемую СТАРОСТИНУ Марию Михайловну горячо поздравляем с 50-летним юбилеем!

Выражаем искреннюю признательность за Ваш до-бросовестный, напряженный труд, ответственность, за высокие профессиональные и человеческие качества.

Примите наши самые теплые пожелания крепкого здоровья, добра, счастья и благополучия.

Администрация и коллектив ООО "Күннэй".

БИҔИГИ ӨҔӨБҮТҮНЭН ТУҔАНЫҔ!

Күн айы Чурапчы - Аллараа Бэстээх маршрутунаа дыону таһабыт. Тел. 41-428, 42-327.

Күн аһын Чурапчы - Аллараа Бэстээх маршрутунаа дыону таһабын. Сымаҕас кириһтиһэлэрдээх. Тел. 42-292.

СҮТҮКТЭНИИБИТ

Чурапчытаагы ГАИ-нан 1996 с. муус устар ый 11 күнүгэр Захаров Роман Петрович аатыгар бэриллибит УАЗ-31512 автомашина С 567 АВ гос-нүөмэрдээх, АВ АК 897381 №-дээх регистрация симбиди-эталитибэти уонна Захаров Гаврил Романович аатыгар бэриллибит 14 SA 018511 №-дээх, "ABC" категориялаах водителеский дэстабы-рыанна биримээнэй разрешениета сүлүттэринэн дыһа суахта-рынан аарыллаллар.

Толстоуков Лев Николаевич аатыгар бэриллибит биримээнэй водителеский дэстабырыаннаһын илдэ барыг Маралаайы бөлүөлэтин олохтооҕо суһаллык "ИТЦ" ГУП бэрэстэбилтэстибэтигэр төһөөрөгөр көрдөһөбүт.

Редактор Г.Г. ПОПОВ
ААДЫРЫСПЫТ: 678670, Чурапчы сэл.
Карл Маркс уул, 26 "а".
ТЕЛЕФОННАРЫҔ:
редактор - 41-332, отделлар - 41-265.
E-mail: sanaoloh@churap.sakha.ru

Автор суругар этиллэр санаа редакция позициятыгар мэлдьи сөп түбөһөр буолбатах. Сурукка ыйылар чахчылар кырдыктаахтарыгар эпиэтинэһи автор тус бэйэте сүгэр.